សិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង ឬសិទ្ធិមានមេធាវី

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
Cambodian Center for Human Rights

Sweden
Sverige

People
Change
the World
Diakonia

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា ("ម.ស.ម.ក") គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យ មិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ដែលធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេសសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងនីតិរដ្ឋនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចក្ខុវិស័យរបស់ ម.ស.ម.ក គឺជា ចង់ឃើញប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាពដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស មូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានពីកំណើត ទទួលបាននីតិរដ្ឋដោយគ្មាននិទណ្ឌភាព ទទួលបានការគោរពស្មើរភាពគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ទទួលបានការពង្រឹងភាពអង់អាចក្លាហានដើម្បីចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងទទួលបានចំណែកនៃអត្ថប្រយោជន៍ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសដោយនិរន្តភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ស្លាក់សញ្ញារបស់ ម.ស.ម.ក មានរូបសត្វស្លាបពណ៌ស កំពុងហើរបំបែកចេញពីរង្វង់មូលពណ៌ផ្ទៃមេឃដែលមានន័យថាគឺជាការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

គេហទំព័ររបស់សិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា www.sithi.org ទទួលបានពានរង្វាន់ពីមូលនិធិនៃការបង្កើតសារព័ត៌មានថ្មីប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ស្ថិតក្នុងប្រភេទ សិទ្ធិនិងសេរីភាព និងទទួលពានរង្វាន់ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម មកពីមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ទំនាក់ទំនងនិងផ្លាស់ប្តូរសង្គម នៅសកលវិទ្យាល័យឃ្វីនឡែនទីក្រុងប្រ៊ីសប៊ែន (Brisbane) នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី។

សម្រាប់ពត៌មានបន្ថែមអំពី ម.ស.ម.ក សូមចូលទស្សនា គេហទំព័រ www.cchrcambodia.org។

អំពីគម្រោងនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

មេរៀនស្តីពីសិទ្ធិសិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង ឬសិទ្ធិមានមេធាវីគឺជាផ្នែកមួយនៃមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ដែលបង្កើតឡើងយុត្តិធម៌ដែលបង្កើតឡើងដោយគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក ("គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌")។ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌គឺជាគម្រោងដំបូង និងមានតែមួយគត់នៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលធ្វើការដោយភាពច្នៃប្រឌិត និងតែមួយគត់ក្នុងការផ្សព្វផ្សាយ និងការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ វាមានគោលបំណងទូទៅក្នុងការបង្កើននៅអព្យាក្រឹត្យ និងឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដោយគាំទ្រសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ ក្នុងឈានទៅគោលបំណងនេះ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះមានគោលបំណងពីរគឺ បញ្ជ្រាបនូវគោលគំនិតនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ទៅក្នុងសង្គមដោយលើកនូវការយល់ដឹងពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងបន្ថែមនូវការអនុលោមតាមស្តង់ដារនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការតាមរយៈការត្រួតពិនិត្យសវនាការ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ម.ស.ម.ក សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះម្ចាស់ជំនួយ Diakonia និងប្រជាជនស៊ុយអែតសម្រាប់ការចូលរួមចំណែកដ៏សប្បុរសដែលធ្វើឱ្យមេរៀននេះកើតឡើងបាន។ មាតិកានៃមេរៀននេះគឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ ម.ស.ម.ក ហើយវាមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់ម្ចាស់ជំនួយ Diakonia និងស៊ុយអែតទេ។

ចម្ងល់ និងមតិចូលរួម

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំណួរ ឬត្រូវការព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងមេរៀននេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មកតាមរយៈអាស.ម.ស.យដ្ឋាន៖

ផ្ទះលេខ ៧៩៨ ផ្លូវ៩៩ សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទូរស័ព្ទ៖ ៨៥៥ ២៣ ៧២ ៦ (០)៩ ០១

គេហទំព័រ៖ www.cchrcambodia.org។

មាតិកា

I.សិទ្ធមានមេធាវី 1

១. និយមន័យ 1

២.ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ 2

២ ១.ច្បាប់អន្តរជាតិ 2

២.២. ច្បាប់កម្ពុជា 3

៣ .សារសំខាន់ 4

៣. ដែនកំណត់ 4

II.សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ 6

១. និយមន័យ 6

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ 7

២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ 7

២.២ ច្បាប់កម្ពុជា 7

៣ .សារសំខាន់ 8

៤. ដែនកំណត់ 8

សិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង
ឬសិទ្ធិមានមេធាវី

I.សិទ្ធិមានមេធាវី

១. និយមន័យ

ជនជាប់ចោទពីបទព្រហ្មទណ្ឌទាំងអស់**មានសិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់** ឬ **ទទួលបានការការពារពីមេធាវីតាមការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួន**។[1] ការការពារក្តីទាំងពីរប្រភេទនេះគឺមិនមែនផ្តាច់មុខនោះទេ មានន័យថា ជនជាប់ចោទដែលសម្រេចចិត្តសុំពឹងពាក់មេធាវី មានសិទ្ធិក្នុងការផ្តល់ការណែនាំជូនមេធាវីរបស់ខ្លួនអំពីការអនុវត្តសំណុំរឿងរបស់ខ្លួន នៅក្នុងដែនកំណត់នៃការទទួលខុសត្រូវវិជ្ជាជីវៈ និងឱ្យមេធាវីផ្តល់សក្ខីកម្មជំនួសខ្លួន។[2]

សិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ ចំពោះបុគ្គលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌ មានន័យថាពួកគេមាន **សិទ្ធិបដិសេធមិនទទួលជំនួយពីមេធាវី** ក្នុងវិសាលភាពជាក់លាក់ណាមួយ*(សូមមើលផ្នែក ដែនកំណត់)* ។ ដើម្បីមានលទ្ធភាពការពារខ្លួនឯងដោយផ្ទាល់ ឬណែនាំមេធាវីឱ្យរៀបចំការពារក្តីរបស់ពួកគេ ជនជាប់ចោទត្រូវតែ**អនុញ្ញាតឱ្យមានវត្តមាននៅក្នុងសវនាការ**។*(សូមមើលមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការសម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម)*។

ដើម្បីឱ្យសិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង ឬសិទ្ធិមានមេធាវីមានប្រសិទ្ធភាព បុគ្គលដែលត្រូវចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវតែ**ទទួលបានការជូនដំណឹង**អំពីសិទ្ធិនេះ[3] ឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ជាមុនសិន មុននឹងផ្តល់ឱ្យពួកគេនូវ**ពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់**ដើម្បីរៀបចំការពារក្តីដោយខ្លួនឯង ឬពឹងមេធាវី។[4] *(សូមមើលមេរៀនអំពីសិទ្ធិទទួលបានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តីសម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម)*។

ជនជាប់ចោទមានសិទ្ធិ**ពឹងពាក់មេធាវី** ប្រសិនបើពួកគេមិនចង់ការពារក្តីដោយខ្លួនឯង។ សិទ្ធិនេះអនុវត្តនៅ**គ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** ពោលគឺចាប់តាំងពីការស៊ើបអង្កេតបឋម រហូតដល់ការជំនុំជម្រះក្តី និងដំណាក់កាលប្តឹងតវ៉ាទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់។ ជនជាប់ចោទមានសិទ្ធិ**ជ្រើសរើសអ្នក**

---

[1] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣៨ --មាត្រា១៤៖ សិទ្ធិស្មើភាពចំពោះមុខតុលាការ និងសាលាជម្រះក្តី និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ,(CPPR/C/GC/32 ២៣ ខែសីហា ,ឆ្នាំ២០០៧ ,(កថាខណ្ឌ ៣៧, , https://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html (UNHRC, General Comment No.32).

[2] ដដែល

[3] ដដែល។

[4] អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ "សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌" ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទី២ (ឆ្នាំ ២០១៤) ទំព័រ ១៤៦ - ១៤៨, https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/ (សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌)។

ប្រឹក្សាផ្លូវច្បាប់ដែលនឹងតំណាងឱ្យខ្លួន។ ចំណុចនេះមានសារសំខាន់ដើម្បីធានាបាននូវការជឿជាក់ និងទំនុកចិត្ត រវាងជនជាប់ចោទ និងមេធាវីរបស់ពួកគេ និងនាំឱ្យមាន**ការការពារក្តីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព**។

ប្រសិនបើជនជាប់ចោទមិនមានលទ្ធភាពពឹងពាក់មេធាវីទេ ជនជាប់ចោទនោះមានសិទ្ធិទទួលបានមេធាវីចាត់តាំងដោយឥតគិតថ្លៃនៅពេលដែល**ផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌**តម្រូវ។ ឧទាហរណ៍ ស្ថានទម្ងន់បទល្មើស និងអត្ថិភាពនៃការផ្លាស់ប្តូរគោលបំណងសម្រាប់ការជោគជ័យនៅដំណាក់កាលបណ្តឹងតវ៉ានៅតុលាការជាន់ខ្ពស់ គឺជាកត្តាសំខាន់ដែលត្រូវការពិចារណាសម្រាប់ការចាត់តាំង**អ្នកប្រឹក្សាច្បាប់ដោយឥតគិតថ្លៃ**។[5] កាតព្វកិច្ចក្នុងការផ្តល់**អ្នកប្រឹក្សាច្បាប់ដោយឥតគិតថ្លៃ**ដល់ជនជាប់ចោទដែលគ្មានលទ្ធភាព គឺជា**ទំនួលខុសត្រូវរបស់អាជ្ញាធររដ្ឋ**។ អាជ្ញាធររដ្ឋក៏ត្រូវតែធានាថា ការតំណាងដោយមេធាវីចាត់តាំង គឺ**មានប្រសិទ្ធភាព**។ ចំណុចនេះមានន័យថា រដ្ឋអាចទទួលបន្ទុកចំពោះការប្រព្រឹត្តខុសឆ្គង ឬអសមត្ថភាពរបស់មេធាវីចាត់តាំង ប្រសិនបើតុលាការមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ថាឥរិយាបថរបស់មេធាវីគឺមិនត្រូវគ្នាជាមួយនឹងផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ឬប្រសិនបើអាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធ ឬតុលាការរារាំងមេធាវីចាត់តាំងមិនឱ្យបំពេញកិច្ចការរបស់ពួកគេឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព។[6] នៅពេលចាត់តាំងមេធាវី អាជ្ញាធររដ្ឋក៏ត្រូវតែផ្តល់អាទិភាពដល់មេធាវីដែលបានជ្រើសរើសដោយជនជាប់ចោទផងដែរ ជាពិសេសនៅក្នុងសំណុំរឿងប្រហារជីវិត ដើម្បីធានាបាននូវការផ្តល់ជំនួយគ្រប់គ្រាន់ និងមានប្រសិទ្ធភាព។[7]

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ

សិទ្ធិមានមេធាវីត្រូវបានការពារយ៉ាងច្បាស់លាស់ដោយ**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ** ("ក.អ.ស.ព.ន") ដែលដាក់បញ្ចូលដោយផ្ទាល់ទៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា តាមរយៈមាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា។

- **មាត្រា ១៤(៣)(ឃ) នៃ ក.អ.ស.ព.ន៖** *"ក្នុងការសម្រេចក្តី ចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌណាមួយប្រឆាំងមកលើខ្លួន ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិ៖ ត្រូវបានជំនុំជម្រះដោយមានវត្តមានរបស់ខ្លួន និងការពារខ្លួនដោយផ្ទាល់ខ្លួនឯង ឬតាមរយៈជំនួយការច្បាប់តាមការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួន នឹងត្រូវបានប្រាប់ឱ្យដឹងអំពីសិទ្ធិនេះ ប្រសិនបើខ្លួនគ្មានជំនួយការច្បាប់ ហើយត្រូវបានទទួលជំនួយការច្បាប់សម្រាប់ខ្លួនក្នុងករណីដែលផលប្រយោជនយុត្តិធម៌តម្រូវឱ្យធ្វើដូច្នេះនិងដោយឥតបង់ថ្លៃ នៅគ្រប់ករណីបែបនេះ បើជនជាប់ចោទគ្មានមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីចំណាយទៅលើជំនួយការច្បាប់ទេ។"*

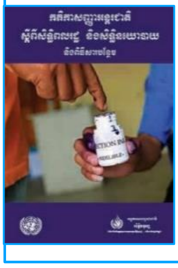

[5] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣៨

[6] ដដែល។

[7] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ "Daniel Pinto v. រដ្ឋទ្រីនីដាត និងតូបាហ្គោ," ឯកសារផ្សព្វផ្សាយលេខ ២៣២/១៩៨៧, CCPR/C/៣៩/D/២៣២/១៩៨៧, (១៩៩០) http://hrlibrary.umn.edu/undocs/session39/232-1987.html។

២.២. ច្បាប់កម្ពុជា

រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ("ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ") និងច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ក៏ធានានូវសិទ្ធិមានមេធាវីផងដែរ។

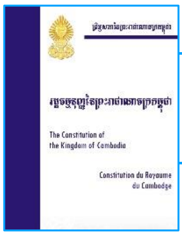

- មាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា៖ *"ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិការពារខ្លួនតាមផ្លូវតុលាការ។"*

- មាត្រា ១៤៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ *"ជនត្រូវចោទជាអនីតិជន នៅពេលដែលចូលបង្ហាញខ្លួនជាលើកទីមួយ ត្រូវតែមានមេធាវីអមជានិច្ច។ ប្រសិនបើគ្មានការជ្រើសរើសដោយជនត្រូវចោទទេ មេធាវីត្រូវបានចាត់តាំងនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលចែងដោយច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី។"*
- មាត្រា ៣០០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ *"ជនជាប់ចោទត្រូវតែចូលបង្ហាញខ្លួននៅពេលសវនាការរបស់តុលាការដោយផ្ទាល់។ ជនជាប់ចោទត្រូវអមដោយមេធាវីម្នាក់ដែលខ្លួនជ្រើសរើស។ ជនជាប់ចោទក៏អាចសុំឱ្យចាត់តាំងមេធាវីឱ្យខ្លួនបានដែរនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលចែងដោយច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី។"*
- មាត្រា ៣០១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ *"ជំនួយពីមេធាវីត្រូវតែមានដាច់ខាត ក្នុងករណីដូចតទៅ (i) ករណីបទឧក្រិដ្ឋ ឬ (ii) កាលណាជនជាប់ចោទជាអនីតិជន។"*

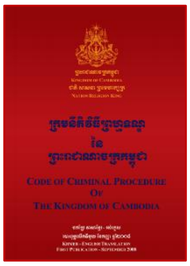

- មាត្រា ៦ នៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន៖ *"អនីតិជនគ្រប់រូបដែលជាប់សង្ស័យ ឬត្រូវចោទ ឬជាប់ចោទថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសត្រូវទទួលបាននូវសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានក្នុងនីតិវិធីដូចតទៅ៖ [...] សិទ្ធិទទួលបានជំនួយពីមេធាវី [...]"*

- មាត្រា ៥០ នៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន៖ *"ជំនួយរបស់មេធាវីត្រូវតែមានដាច់ខាតនៅក្នុងសវនាការ [...]"*

៣. សារសំខាន់

មិនថាដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ ឬតាមរយៈមេធាវីក៏ដោយ សិទ្ធិការពារខ្លួនមានសារសំខាន់ខ្លាំងណាស់ក្នុងការធានាបាននូវ**ការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌**។ ជនជាប់ចោទពីបទព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យតទល់នឹងការចោទប្រកាន់មកលើខ្លួន។ សិទ្ធិមានមេធាវីគឺជាសសរស្តម្ភមួយដែលប្រកាន់ខ្ជាប់នូវ**សិទ្ធិស្មើភាពគ្នា** រវាងភាគីជនជាប់ចោទ និងអយ្យការ ដែលជាគោលការណ៍សំខាន់នៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌។ ការមានមេធាវីតំណាងជួយឱ្យជនជាប់ចោទរៀបចំការពារក្តីបានល្អប្រសើរ និងមានប្រសិទ្ធភាពបំផុតដោយមានជំនួយពីបុគ្គលដែលមានជំនាញផ្នែកច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ដែលមានលទ្ធភាពពន្យល់បានគ្រប់គ្រាន់អំពីខ្លឹមសារច្បាប់នៃការចោទប្រកាន់ និងដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍របស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុងតុលាការ ក៏ដូចជាធានាថា ជនជាប់ចោទទាំងអស់មានលទ្ធភាពទទួលបានជំនួយផ្នែកច្បាប់ស្មើគ្នា ហើយជំនួយផ្នែកច្បាប់នោះគឺផ្តល់ជូនដោយមិនមានការរើសអើង។[8] ការបដិសេធសិទ្ធិជនជាប់ចោទក្នុងការការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង ឬតាមរយៈមានមេធាវីតំណាងគឺនាំឱ្យខូចខាតដល់គោលការណ៍ស្មើភាពគ្នា ភាពស្របច្បាប់នៃការជំនុំជម្រះ និងយុត្តិធម៌នៃសេចក្តីសម្រេច ហេតុដូច្នេះ វាអាចបង្កើនហានិភ័យនៃកាត់ទោសខុស។

៣. ដែនកំណត់

យោងតាមសិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង សិទ្ធិមានមេធាវីអាចត្រូវ**លះបង់**បាន ប្រសិនបើជនជាប់ចោទមានបំណងការពារក្តីដោយខ្លួនឯង។ ប៉ុន្តែ ការលះបង់សិទ្ធិនេះត្រូវតែធ្វើឡើងដោយ**ការមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ និងច្បាស់លាស់**។ ជាពិសេស ចំណុចនេះត្រូវធានាថា ជនជាប់ចោទណាមួយដែលសម្រេចចិត្តលះបង់សិទ្ធិមានមេធាវី បានយល់ដឹងអំពីផលវិបាកនៃការសម្រេចចិត្តបែបនេះ។ ជនជាប់ចោទក៏ត្រូវមានសិទ្ធិ**លុបចោលការលះបង់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន** នៅអំឡុងពេលនៃដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបានផងដែរ ប្រសិនបើពួកគេផ្លាស់ប្តូរចិត្ត។[9]

លើសពីនេះ សិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯងគឺ**មិនមែនជាសិទ្ធិដាច់ខាត**នោះទេ។ ជនជាប់ចោទអាចត្រូវបានចាត់តាំងមេធាវីឱ្យ ដែលខុសពីបំណងរបស់ខ្លួន នៅពេលដែល**ផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌**តម្រូវ។ ឧទាហរណ៍ក្នុងករណី៖

[8] ម.ស.ម.ក "សៀវភៅមគ្គុទេសក៏ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងការសង្កេតការណ៍សវនាការ" (ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ ១៥, file:///C:/Users/carol/Downloads/cchr-ftr-and-trial-monitoring-handbook-feb-eng2012-02-13%20(7).pdf។

[9] អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ "សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌" ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទី២ (ឆ្នាំ ២០១៤) ទំព័រ ៩៩-៥០, https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/។

- ប្រសិនបើជនជាប់ចោទទទួលរងការចោទប្រកាន់ធ្ងន់ធ្ងរ ហើយតុលាការសម្រេចថាជនជាប់ចោទមិនអាចបំពេញតួនាទីស្របតាមឧត្តមប្រយោជន៍របស់ខ្លួនបានទេ
- ប្រសិនបើជនជាប់ចោទតែងតែរារាំង ឬរំខានដល់ដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ ឬ
- នៅពេលដែលមានការចាំបាច់ត្រូវការពារសាក្សីងាយរងគ្រោះពីសម្ពាធ ឬការបំភិតបំភ័យនៃការសាកសួរតទល់គ្នាដោយជនជាប់ចោទ។[10]

នៅ**កម្ពុជា**ច្បាប់ក្នុងប្រទេសចែងអំពីការមាន**មេធាវីតំណាងជាដាច់ខាត**សម្រាប់ជនជាប់ចោទ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទជាអនីតិជន ហើយការចោទប្រកាន់នោះគឺជា**បទឧក្រិដ្ឋ**។

ជារួមការរឹតត្បិតណាមួយទៅលើសិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង ត្រូវតែមានកត្តា**សត្យានុម័ត និងគោលបំណងម៉ឺងម៉ាត់គ្រប់គ្រាន់** និងមិនឱ្យហួសពីអ្វីដែល**ចាំបាច់** ដើម្បីរក្សាផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ឡើយ។ រដ្ឋត្រូវតែចៀសវាងការហាមឃាត់ដាច់ខាតទៅលើសិទ្ធិរបស់បុគ្គលដែលទទួលរងការចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌក្នុងការការពារក្ដីដោយខ្លួនឯងដោយមិនចាំបាច់ពឹងពាក់មេធាវី។[11]

ទោះបីជាសំខាន់ចំពោះជនជាប់ចោទក្នុងការជ្រើសរើសមេធាវីដែលពួកគេទុកចិត្តដើម្បីតំណាងយ៉ាងណាក្តី **សិទ្ធិក្នុងការជ្រើសរើស**នេះក៏មិនមែនជា**សិទ្ធិដាច់ខាត**ដែរ និងអាចត្រូវបានរឹតត្បិតដោយ**ហេតុផលសមស្រប និងសត្យានុម័ត** ជាពិសេសប្រសិនបើរដ្ឋជាអ្នកបង់ថ្លៃសេវាមេធាវីនោះតែម្តង។ គោលបំណងរបស់ជនជាប់ចោទត្រូវតែយកមកពិចារណាជានិច្ច ប៉ុន្តែនៅពេលខ្លះអាចនឹងលុបលើផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌។[12] ប៉ុន្តែ ការគោរពដល់ជម្រើសរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការជ្រើសរើសមេធាវី គឺមានសារសំខាន់ ជាពិសេសនៅក្នុង**រឿងក្តីប្រហារជីវិត** ដើម្បីជានានូវជំនួយផ្នែកច្បាប់ដែលមានប្រសិទ្ធភាព និងគ្រប់គ្រាន់។[13]

[10] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ កថាខណ្ឌទី៣៧ ។

[11] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣៧ ។

[12] អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ សៀវភៅណែនាំស្តីពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទី២ (ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៤) ទំព័រ ១៥០, https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/។

[13] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, "គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ ការពិនិត្យមើលទៅលើសំណុំរឿងរបស់ "Daniel Pinto ទល់នឹង ប្រទេសទ្រីនីដាត និងតូបាហ្គោ", ឯកសារផ្សព្វផ្សាយលេខ ២៣២/១៩៨៧, CCPR/C/២៩/D/២៣២/១៩៨៧, (ថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩០), http://hrlibrary.umn.edu/undocs/session39/232-1987.html។

II.សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ

១. និយមន័យ

សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការមានន័យថា បុគ្គលណាមួយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ មានសិទ្ធិមានវត្តមាននៅអំឡុងពេលសវនាការរបស់ខ្លួនទាំងមូល។ ការមានវត្តមាននៅពេលសវនាការរបស់ខ្លួន អនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ចោទបាន**ដឹងឮអំពីការចោទប្រកាន់មកលើខ្លួន តទល់ទៅនឹងទឡ្ហីករណ៍របស់តំណាងអយ្យការ និងបង្ហាញភស្តុតាងការពារក្តី**។[14] សិទ្ធិនេះក៏ជួយឱ្យជនជាប់ចោទ**ត្រូវបានជំនុំជម្រះ** ជាពិសេសតាម រយៈការឆ្លើយនៅសវនាការរបស់ខ្លួន ប្រសិនបើពួកគេមានបំណងឆ្លើយ ដោយមិនមានការបង្ខំឱ្យធ្វើដូច្នោះឡើយ។[15] ដូច្នេះ សិទ្ធិនេះគឺជាផ្នែកដ៏សំខាន់មួយនៃសិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯងឬតាមរយៈមេធាវី[16] (សូមមើលមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង ឬសិទ្ធិមានមេធាវីសម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម) និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈ[17] *(សូមមើលមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈសម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិត)*។

ដើម្បីធានាថាសិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការត្រូវបានគោរព **អាជ្ញាធររដ្ឋ**ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការជូនដំណឹងដល់ជនជាប់ចោទ និងមេធាវីរបស់ពួកគេតាមរយៈការជូនដំណឹងដល់ពួកគេអំពីពេលវេលាកាលបរិច្ឆេទ និងទីកន្លែងសវនាការជាមុនឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់។[18] អាជ្ញាធររដ្ឋក៏ត្រូវចៀសវាងពីការរារាំងដោយខុសឆ្គង ឬការដកជនជាប់ចោទចេញពីបញ្ជីវត្តមាននៅពេលសវនាការ។[19]

---

[14] មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា " របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ថ្ងៃទី០១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៩- ថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០ " ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០២១, https://cchrcambodia.org/admin/media/report/report/english/FTR-Annual-Report-English-2019-2020.pdf។

[15] OSCE "អត្ថបទច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌" (ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ ១៣៣, https://www.osce.org/files/f/documents/1/f/94214.pdf។

[16] អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ "សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌" ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទីពីរ (ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ១៥៧, https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/។

[17] OSCE "អត្ថបទច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌" (ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ ១៣៣, https://www.osce.org/files/f/documents/1/f/94214.pdf។

[18] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២, CPPR/C/GC/៣២, ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៧ វាក្យខណ្ឌ ៣៦, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2FGC%2F32&Lang=en។

[19] ម.ស.ម.ក "សៀវភៅមគ្គុទេសស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងការសង្កេតការណ៍សវនាការ" ទំព័រទី២១។

ចំពោះជនជាប់ចោទជាអនីតិជនវិញ សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការទាមទារឱ្យមានវត្តមានរបស់ឪពុកម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាលស្របច្បាប់របស់ពួកគេ លើកលែងតែវត្តមានរបស់បុគ្គលទាំងនោះត្រូវបានចាត់ទុកថាមិនផ្តល់ឧត្តមប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ។[20]

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

២.១. ច្បាប់អន្តរជាតិ

សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ គឺត្រូវបានការពារយ៉ាងច្បាស់ដោយ**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ** ("ក.អ.ស.ព.ន") ដែលបញ្ចូលដោយផ្ទាល់ទៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា តាមរយៈមាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា។

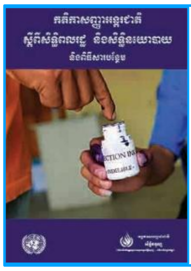

- **មាត្រា ១៤(៣)(ឃ) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ៖** *"ក្នុងការសម្រេចក្តី ចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌណាមួយប្រឆាំងមកលើខ្លួន ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិ៖ ត្រូវបានជំនុំជម្រះដោយមានវត្តមានរបស់ខ្លួន និងការពារខ្លួនដោយផ្ទាល់ខ្លួនឯង ឬតាមរយៈជំនួយការច្បាប់តាមការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួន..."*

២.២. ច្បាប់កម្ពុជា

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ("ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ") និងច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ក៏ធានានូវសិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការផងដែរ។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មានបញ្ញត្តិដើម្បីសម្របសម្រួលដល់វត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទនៅពេលសវនាការរបស់ខ្លួនផងដែរ។

- **មាត្រា ៣០០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖** *"ជនជាប់ចោទត្រូវតែចូលបង្ហាញខ្លួននៅពេលសវនាការរបស់តុលាការដោយផ្ទាល់។ ជនជាប់ចោទត្រូវអមដោយមេធាវីម្នាក់ដែលខ្លួនជ្រើសរើស។ ជនជាប់ចោទក៏អាចសុំឱ្យចាត់តាំងមេធាវីឱ្យខ្លួនបានដែរនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលចែងដោយច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី។"*
- ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ក៏មានបញ្ញត្តិជាច្រើនផងដែរក្នុងការសម្របសម្រួលវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទនៅពេលសវនាការរបស់ខ្លួន ដូចជា **មាត្រា ៣៨៨** ស្តីពីកាតព្វកិច្ចរបស់មហាអយ្យការក្នុងការកោះហៅជនជាប់ចោទឱ្យចូលមកក្នុងសវនាការ **មាត្រា ៣៨៩** ស្តីពីកាតព្វកិច្ចក្នុងការផ្ទេរជនជាប់ចោទដែលជាប់ឃុំទៅកាន់ពន្ធនាគារឬមណ្ឌលឃុំខ្លួនដែលនៅជិតជាងគេបំផុតនៃទីស្នាក់ការរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ

[20] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២, កថាខណ្ឌ ៤២។

មាត្រា ៤៥៧ និងមាត្រា ៤៦៦ ស្តីពីរយៈពេលដែលតុលាការត្រូវគោរពរវាងការប្រគល់ដីកាកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ និងដីកាកោះហៅឱ្យចូលបង្ហាញខ្លួន និងកាលបរិច្ឆេទចូលបង្ហាញខ្លួន។

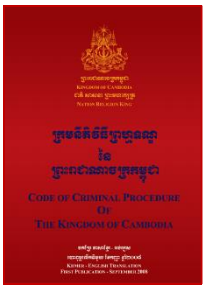

- **មាត្រា៣៦៥**នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ក៏មានចែងអំពីលទ្ធភាពសម្រាប់ពិរុទ្ធជនក្នុងការធ្វើបណ្តឹងទាស់នឹងសាលក្រមដែលប្រកាសដោយកំបាំងមុខខ្លួនបាន។ **មាត្រា ៣៦២** នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ កំណត់និយមន័យសាលក្រមកំបាំងមុខថាជាសាលក្រមដែលចេញដោយមិនមានវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទមិនបានចូលបង្ហាញខ្លួន ដោយសារតែមិនបានដឹងអំពីសវនាការរបស់ខ្លួន។

- **មាត្រា ៥១ នៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន៖** *"នៅពេលចាប់ផ្តើមសវនាការ តុលាការត្រូវប្រាប់អនីតិជនដោយប្រើប្រាស់ភាសាដែលអនីតិជនអាចយល់បានអំពីសិទ្ធិដូចខាងក្រោម៖ [...] សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ [...]"*

៣. សារសំខាន់

សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ និងនៅពេលការជំនុំជម្រះ គឺជា**សមាសធាតុដ៏សំខាន់មួយនៃសិទ្ធិការពារខ្លួនទាំងដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ និងតាមរយៈមេធាវី** ហើយហេតុដូច្នេះ សិទ្ធិនេះមានសារសំខាន់ណាស់ក្នុងការធានានូវការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌។ វត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទអនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ចោទអាចដឹងឮ និងតទល់ភស្តុតាងចោទប្រកាន់មកលើខ្លួន និងបង្ហាញភស្តុតាងការពារក្តីតាមរយៈការកោះហៅសាក្សី និងការផ្តល់សក្ខីកម្មដោយខ្លួនឯងនៅសវនាការរបស់ខ្លួន ប្រសិនបើខ្លួនមានបំណងដូច្នោះ។

ដូច្នេះ ការបើកសវនាការកំបាំងមុខជនជាប់ចោទ ធ្វើឱ្យខូចខាតដល់សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ពួកគេក្នុងការការពារខ្លួន និងជំរុញឱ្យមានការជំនុំជម្រះដោយមិនស្របច្បាប់។

៤. ដែនកំណត់

សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ **គឺមិនមែនជាសិទ្ធិដាច់ខាត**នោះទេ។ ការបើកសវនាការកំបាំងមុខជនជាប់ចោទគឺត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើឡើងនៅក្នុងកាលៈទេសៈមួយចំនួន ប្រសិនបើការធ្វើបែបនេះផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់ការគ្រប់គ្រងយុត្តិធម៌ដ៏ត្រឹមត្រូវ។ នៅក្នុងករណីដែលស្ថិតក្រោមលក្ខខណ្ឌខាងក្រោមប៉ុណ្ណោះ ដែលសិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការត្រូវបានបដិប្បញ្ញត្ត ឬរឹតត្បិតជាបណ្តោះអាសន្ន៖

- ប្រសិនបើជនជាប់ចោទជ្រើសរើសលះបង់សិទ្ធិមានវត្តមានរបស់ខ្លួន។[21] ការលះបង់សិទ្ធិនេះត្រូវតែធ្វើឡើងដោយជាក់ច្បាស់ ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងដោយមានការការពារគ្រប់គ្រាន់។[22]
    - ប្រសិនបើជនជាប់ចោទរំខានដល់ដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាមិនអាចបន្តដំណើរការនីតិវិធីបានដោយមានវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទ។ នៅក្នុងករណីនេះ តុលាការគឺត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យដកជនជាប់ចោទចេញពីបន្ទប់សវនាការជាបណ្ដោះអាសន្នបាន។ ប៉ុន្តែ វិធានការចាំបាច់ទាំងអស់ក្នុងការធានានូវការការពារសិទ្ធិការពារខ្លួន ជាពិសេសតាមរយៈការរក្សាវត្តមានមេធាវីរបស់ជនជាប់ចោទនៅសវនាការ ធ្វើដូច្នេះទើបមេធាវីអាចបន្តការការពារក្តីរបស់កូនក្តីខ្លួនបាន[23] ឬ

- ប្រសិនបើមិនអាចរកអាសយដ្ឋានរបស់ជនជាប់ចោទឃើញ ឬជនជាប់ចោទបដិសេធក្នុងការចូលខ្លួនក្នុងសវនាការ ទោះបីជាបានទទួលការជូនដំណឹងគ្រប់គ្រាន់ហើយក៏ដោយ។[24]

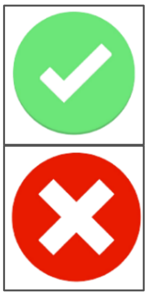

នៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលជនជាប់ចោទលះបង់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន ឬមិនអាចចូលសវនាការបាន ទោះបីជាមានការជូនដំណឹងគ្រប់គ្រាន់រួចហើយក៏ដោយ សវនាការអាចធ្វើឡើងដោយ ***កំបាំងមុខ*** មានន័យថាធ្វើឡើងដោយ**មិនមានវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទ**។ ចំពោះសវនាការ*កំបាំងមុខ* តុលាការត្រូវតែដំណើរការដោយមានការប្រុងប្រយ័ត្នបន្ថែមទៀត ធ្វើយ៉ាងណាឱ្យសវនាការនោះចាត់ទុកថាមានយុត្តិធម៌នៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ។ តុលាការត្រូវពិចារណាមើលថាតើអ្វីជាស្ថានភាពដែលបង្ហាញថាជនជាប់ចោទអវត្តមានពីការចូលខ្លួនមកក្នុងសវនាការ។ តុលាការមានទំនួលខុសត្រូវក្នុងការបញ្ជាក់ជាកស្តុតាងអំពីករណីនេះ ហើយករណីនេះគឺមិនមែនជាបន្ទុកដែលត្រូវទម្លាក់ទៅលើជនជាប់ចោទនោះទេ។ តុលាការគួរតែបញ្ជាក់អំពីករណីទាំងនេះនៅមុនពេលចាប់ផ្តើមសវនាការ។[25]

ដើម្បីឱ្យសវនាការ*កំបាំងមុខ* ចាត់ទុកថាមានយុត្តិធម៌នៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ តុលាការត្រូវតែធានាថា៖[26]

- បញ្ញត្តិចាំបាច់ទាំងអស់គឺត្រូវបានអនុវត្តដើម្បីជូនដំណឹងដល់ជនជាប់ចោទអំពីការចោទប្រកាន់ និងដំណើរការនីតិវិធីដែលនឹងត្រូវធ្វើឡើង។

---

[21]គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២ កថាខណ្ឌ ៣៦។

[22] អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ "សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌" ទំព័រ ១៥៧។

[23] ដដែល។

[24] ម.ស.ម.ក "សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងការសង្កេតការណ៍សវនាការ" ទំព័រ ២១។

[25] អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ "សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌" ទំព័រ ១៥៨ ។

[26] ម.ស.ម.ក "សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងការសង្កេតការណ៍សវនាការ" (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ ២១, https://sithi.org/tmp/publication/view/2012-02-13-fair-trial-rights-and-trial-monitoring-handbook។

- បញ្ញត្តិចាំបាច់ទាំងអស់គឺត្រូវបានអនុវត្តដើម្បីធានាថា ជនជាប់ចោទទទួលបានការជូនដំណឹងក្នុងពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់អំពីទីកន្លែង និងកាលបរិច្ឆេទនៃសវនាការរបស់ពួកគេ និងសំណើឱ្យមានវត្តមានរបស់ខ្លួនផងដែរ។
- បញ្ញត្តិចាំបាច់ទាំងអស់គឺត្រូវបានអនុវត្ត ដើម្បីធានានូវការការពារសិទ្ធិការពារខ្លួននៅសវនាការរបស់ជនជាប់ចោទ ជាពិសេសធានាថា ជនជាប់ចោទត្រូវបានតំណាងដោយមេធាវី ទោះបីជាខ្លួនអវត្តមានក៏ដោយ។
- ធានាថា ជនជាប់ចោទដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដោយកំបាំងមុខ មានលទ្ធភាពទទួលបានសិទ្ធិប្តឹងតវ៉ា រួមទាំងការជំនុំជម្រះសារឡើងវិញអំពីសំណុំរឿងរបស់ខ្លួនដោយមានវត្តមានរបស់ខ្លួន។

នៅក្នុងដំណាក់កាលនៃដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងតវ៉ាទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់ សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការរបស់ជនជាប់ចោទអាស្រ័យលើលក្ខណៈនៃបណ្តឹងតវ៉ាទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់ស្របតាមតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប ("ECHR")។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើសវនាការលើបណ្តឹងតវ៉ាទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់ពិចារណាទាំងបញ្ហាច្បាប់ និងអង្គហេតុ ចាំបាច់ត្រូវមានវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទ និងមេធាវីរបស់ពួកគេ។ ប្រសិនបើសាលាឧទ្ធរណ៍ពិចារណាទៅលើតែបញ្ហាច្បាប់តែម្យ៉ាង នោះជនជាប់ចោទមិនចាំបាច់មានសិទ្ធិមានវត្តមាននោះទេ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើតំណាងអយ្យការមានវត្តមាន ហើយជជែកលើបញ្ហាច្បាប់ នោះយ៉ាងហោចណាស់ក៏ចាំបាច់ត្រូវមានវត្តមានមេធាវីការពារក្តីដែរ ធ្វើយ៉ាងនេះដើម្បីការពារគោលការណ៍ស្មើភាពគ្នា។ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប ក៏ពិចារណាទៅលើកត្តាផ្សេងៗជាច្រើនផងដែរក្នុងការសម្រេចថាតើវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទគឺចាំបាច់ដែរឬទេនៅដំណាក់កាលបណ្តឹងតវ៉ាទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់ ឧទាហរណ៍រួមទាំងថាតើមានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈដែរឬទេនៅអំឡុងពេលសវនាការ ថាតើជនជាប់ចោទបានទទួលការជូនដំណឹងអំពីសវនាការលើបណ្តឹងតវ៉ាទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់ និងស្នើសុំឱ្យមានវត្តមានដែរឬទេ ឬថាតើសេរីភាពរបស់ជនជាប់ចោទប្រឈមនឹងហានិភ័យដែរឬទេ។[27]

[27] អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ "សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌" ទំព័រ ១៥៨ - ១៥៩។